

Do Betlehema, I. časť – Po stopách Panny Márie a sv. Jozefa

Mikuláš Šprinc

27. decembra 2021 ✝ Cirkev História

Súčasný Betlehem

zdroj: wikimedia commons

Za svojich štúdií na Východe ponavštevoval som skoro všetky významnejšie miesta Palestíny. Najkrajšie dojmy a spomienky zanechal vo mne navždy Betlehem. O jednej z tých návštev tu rozprávam.

Je šesť hodín ráno. Slnko je už na horizonte a pozlacuje hrebene vrcholkov, ale nakoľko ešte nezalialo žiarou celý kraj, jeho lúče sú ako najjemnejšie hladkanie. Prvé hodiny orientálneho rána odejú dušu človeka sviatočným rúchom a to viacnásobne, keď človek uradostený ponáhľa sa do Betlehema. – Naše autá idú sťa cez zaprášenú mlynicu, lebo horúca zem pokrytá je všade kriedovým prachom, rozvíreným pomaly tiahnúcimi sa karavánami. Na ceste stretávame najrozličnejšie skupiny Arabov, karavány tiav a oslov, typický to obraz tejto zeme. Moje myšlienky vracajú sa o 2000 rokov späť. Tadiaľto išla kedysi sv. dvojica, Panna Mária s Jozefom. Nikto si ich nevšímal, nikto neobdivoval.

Je isté, že Panna Mária a Jozef v onej svetodejinnej chvíli tadiaľto kráčali, keď bezohľadný cisársky rozkaz o sčítaní poddaných celej ríše núti ich vybrať sa na ďalekú cestu. Nikto sa nestará o ťažkosti spojené s cestou, nikomu nepríde na um urobiť výnimku – napr.: či musí odísť z Nazaretu až do Betlehema matka, ktorá očakáva pôrod? Rímsky cisár by o tom isto nebol chcel vedieť. Pohanský Rím o tomto nerozmýšľal.

A tak naša svätá dvojica – poslušná nariadeniu vladára, ktorého malicherný skutok použila Prozreteľnosť za prostriedok uskutočnenia svojich večných zámerov – putuje zďaleka do rodiska svojich predkov. Nebolo tu pohodlia, iba plno námah a útrap, ktoré musela požehnaná Matka podstúpiť so svojim ženíchom za niekoľkodennej cesty z Nazaretu do Betlehema. Žena spokojne sedí na oslici, za ňou trochu bokom kráča zamyslený budúci pestún. Obaja sú pohrúžení v mlčanie, ale v ich mysliach a citoch niet výčitky a odporu voči cisárovi Augustovi. Ľudský poloboh, ktorý bol na vrchole svojej slávy, mal by vidieť týchto dvoch pokorných pocestných, čo s bolesťou merajú 150 km kvôli jeho chvíľkovému vystatovaniu a rozmaru.

Myslel si vo svojej pýche, že je vodcom a neobmedzeným pánom sveta. A zatiaľ, hľa, prevyšujú ho títo dvaja

pútnici, ktorí nesú so sebou Boha-Stvoriteľa sveta, aby skrze Jeho narodenie zachovala sa aj tebe, pomínuteľný cisár, pamiatka v ľudských mysliach. Sv. Lukáš vo svojej rozprave odbaví ťa nakrátko, sotva dva riadky, ale i toto málo má na sebe iróniu oveľa väčšiu ako tvoje satirické výroky: „*I stalo sa, v tých dňoch, vyšiel rozkaz od cisára Augusta, aby sa popísal celý obvod. Tento popis konal sa za sýrskeho vladára Cyrina. Išli sa všetci zapísať a to každý do svojho mesta. Odišiel teda i Jozef z Galiley z mesta Nazareta do Judey, do mesta Dávidovho, ktoré sa volá Betlehem, pretože bol z rodu a rodiny Dávidovej, aby sa dal zapísať s Máriou, zasnúbenou svojou manželkou, ktorá bola tehotná.*“

Púť do Betlehema v roku 1890

zdroj: snl

Pre toto sa zaoberá s tebou sv. Lukáš. Bez tohto sotva by sa bol kedy kto o teba staral. Môžeš byť vďačný tomuto Dieťaťu, ktoré sa ide narodiť bez tvojho vedomia, ale tvojou vinou v chudobnej jaskyni, že tvoje meno bude sa ozývať nabudúce v každom kresťanskom chráme až do skončenia sveta. Kým nás naplňuje toto radosťou, my v myšlienkach pridávame sa ku skromným pútnikom z rodu Dávidovho.

Schádzame k ceste od studnice „Troch kráľov“, ktorá je už vo večnej púšti skalnatej Judey, kde je možné len poriadko nájsť olivy, ktoré sa prichytávajú svojimi koreňmi na šedivom kameni. Tu a tam vidieť ešte pozostatky anglicko-tureckej vojny, kusy drôtu, železa a kde-tu kvietky, červené anemonky, akoby sa naostatok chceli usmiať tejto nevďačnej zemi.

Pár prudkých záberov automobilového stroja a rýchlych prerazení horúceho vzduchu – a hľa v ústrety sa nám usmieva vytúžený Betlehem, lemovaný záhradami v čerstvej zeleni. Naľavo od neho je šedivá púšť, ktorá schodíkovo klesá k Mŕtvemu moru. Za nami na horizonte v diaľke asi 9 km vidieť veže mesta Jeruzalem. Napravo do diaľky, až po Bajt Džalá stielie sa nepretržite čerstvo zelené pole.

Teraz ideme pešo. Stretávame Betlehemčanov. Ženy sa tu nosia veľmi hrdlo, sťa meštianky 15. storočia. Hlavu nesú vzpriamene, na nej dovysoka majú pookrúcané vlasy a cez to všetko biely závoj, ktorý zakrýva celú tvár. Je to jedinečný typ žien v týchto krajinách s veľkými, tmavými, žiariacimi očami. Snehobiele zuby lesknú sa, keď pobožné pery vyslovujú modlitbu ťažko formovanou arabčinou. I medzi mužmi sú krásne charakteristické typy, ako keby si ich vystrihol zo Starého zákona, kde sa opisujú patriarchovia. Potom chutné, kde-tu i svetlovlasé deti, ktoré bez strachu, s úsmevom berú sa k nám. Aký to rozdiel tu a v iných mestách a dedinách, čo sme prešli! Všetko je tu milšie, všetko bližšie, akoby nebeské Dieťaťko bolo zanechalo svoj úsmev, úsmev, čo všetko plní radosťou a milotou.

Nenašli sme v tento krásny deň Betlehem, ako si ho vysnívali kedysi naše detské mysle a rozumčeky. Tak Betlehem vskutku nikdy nevyzeral. Nenašli sme tu snehovú bielotu, ktorou si my vieme zakryť všetko, čo je nepekne na zemi, aby sme tak lepšie oslavovali narodenie Ježišovo. Zima a sneh tu nebýva. A ťažko, azda len výnimočne by sa stalo, žeby veľký mlynár došiel až sem na juh a obsypal by i tie kraje, kde sneh nepoznajú. Ani sa neopovážime vyvolávať také spomienky. Musia ustúpiť a urobiť miesto skutočnosti.

Betlehem v roku 1900

zdroj: flickr.com

I keď navonok je všetko odlišné, predsa prežívame Vianoce duchovné, plné šťastlivého pocitu, rozradostnenia, kúsok strateného raja. Tu zažije človek čosi nezabudnuteľné. Vidieť to na všetkých z našej malej karavány. Ba i tí, čo nie sú katolíci, zdá sa, že sú premenení, jemnejší, šťastnejší. Priateľstvo, láskavosť a radosť v najjemnejších odtienkoch objavuje sa na tvárach všetkých. Vyžaduje si to veľkosť a posvätnosť miesta. Tu načim mať oči čisté, nezastreté a srdce jednoduché, srdce betlehemských pastierov, aby človek mohol adorovať malého Ježiška v jasličkách.

Na východnej strane mesta na svahu vršku je kostol, bazilika Narodenia Pána. Dnešná fasáda je veľmi chatrná, ba ju ani nevidieť, prikrytá je hrubým múrom. Vstup do baziliky je možný len malým otvorom, kde človek musí sa zohnúť. Pôvodnú bránu dva razy zmenšili, zamurovali, aby takto zúrivi a horkokrvní Arabi na koňoch nemohli do baziliky vtrhnúť. Bazilika má vo vnútri podobu rímskeho kríža. Tri pekné apsidy, stredná, pravá a ľavá. Priestor baziliky je rozdelený štyridsiatimi monolitnými stĺpmi na päť lodí. Je to jediné stavisko starokresťanskej Cirkvi, ktoré sa na palestínskej pôde len zázrakom zachovalo.

Naľavo od hlavnej apsidy sú schody. Tadeťto zostupujeme do jaskyne osvetlenej mystickým svetlom strieborných lúčov a vyloženej červeným hodvábnym damaskom. Je 12 m dlhá, 4 m široká a 3 m vysoká. Hneď priechom pri schodoch po ľavej strane je oltár, pod oltárom mramorová doska, nad ňou zavesených 15 strieborných lúčov s veľkým svetlom. V mramorovej doske je kruhovitý otvor, obitý striebornou hviezdou s nápisom: „*Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est*“ (Tu z Márie Panny narodil sa Ježiš Kristus). Sme teda na mieste najsvätejšom a najmilšom.

Keď Mária a Jozef prišli do Betlehema, hľadali prístrešie v cháne, v hostinci, ako to robievali i v predchádzajúce dni. Je to pokrytý alebo len ohradený priestor, kde počestný pre seba a pre dobytok nájde prístrešie, ochranu proti dažďu, prepadnutiu a divým zverom. Dnes tiež jestvujú takéto chány, najmä v Zajordánsku na ceste z Damasku do Mekky. V takejto stavbe chýba všetko: izba, posteľ, stôl, stoličky. Vyspať sa možno len na zemi a cestujúci nie vždy dostane občerstvenie, kúsok chleba, vody a ovocia. Chána mu viac neposkytne.

Takáto chána bola i v Betleheme, v mestečku rozloženom na dôležitej ceste z Jeruzalema do Hebronu, ba až do Beršeby, ktorá je na okraji Sinajskej púšte. Tu hľadali v ten slávny deň prístrešie všetci, čo doputovali sem na sčítanie, nariadené Augustom a ktorí nenašli prístrešie u príbuzných alebo v súkromných domoch. I Mária a Jozef hľadali tu nocľah. Ale bolo už všetko zaujaté a tak preplnené miesto nebolo iste vhodné pre matku, ktorá očakávala pôrod. Toto bude asi najúplnejší zmysel poznámky sv. Lukáša (2,7): „*Pretože nebolo pre nich miesta v hostinci.*“ Zaiste najviac touto okolnosťou boli prinútení ukryť sa v samote, v opustenej jaskyni. Jaskýň v Palestíne je mnoho a slúžia alebo za dom, alebo maštal, predovšetkým v noci a v daždi. Tie, ktoré sú akousi maštalou, väčšinou bývajú opustené, nakoľko pastieri zdržujú sa na jednom mieste len krátko a keď stádo vypasie jedno, odoberú sa na druhé. Inokedy zas v jaskyni ostane len pár zvierat, potrebných v domácnosti.

Dnu v jaskyni niet toho mnoho. Kamenný alebo v tvrdej zemi vyrytý válov, jasle a tu a tam chlpy sena, čo ostali neupotrebené. Večer sa niekedy jaskyňa naplní krdľami statku. No, poväčšine je tento, tak vo dne ako v noci, vonku. V jaskyni odpočívajú len niektorí z pastierov, ktorí práve nestrážia pasúci sa statok. Takto je to dnes a tak to bolo už pred 2000 rokmi, lebo sociálne a zvykové pomery sú tu skostnatené, stabilné, nemenia sa. Podľa slov Sv. písma, jaskyňa nebola asi celkom opustená, a neskoršie sv. Hieronym spomína osla a vola, čo dýchaním otepľovali vlhký a studený vzduch jaskyne.

dokončenie v II. časti

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/do-betlehema-i-cast-po-stopach-panny-marie-a-sv-jozefa/>